

Infospot

De magistrale bereidingen in 2023 in de openbare officina's

Juni 2025

Inleiding

Een magistrale bereiding is een geneesmiddel dat bereid wordt in de officina. Het kan gaan om een zeer specifieke formule, een gestandaardiseerd recept of om een samenstelling waarin een farmaceutische specialiteit wordt verwerkt. Alle producten die in de samenstelling van een magistrale bereiding worden gebruikt, voldoen aan de voorwaarden vereist door de Minister die de Volksgezondheid onder zijn bevoegdheid heeft, in het bijzonder wat betreft de kwaliteit. Om recht te geven op een tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging, moeten de producten die in de samenstelling van een magistrale bereiding worden gebruikt, voorkomen op de lijst die als bijlage gaat bij het KB van 23 november 2021 en beantwoorden aan de voorgeschreven voorwaarden. De rechthebbende betaalt zijn persoonlijk aandeel per module. Een module bevat een vastgesteld maximaal aantal gebruikseenheden, eigen aan elke galenische vorm (10 capsules, 5 zetpillen ...).

In totaal registreerden we in 2023 iets minder dan 5 miljoen magistrale bereidingen die in openbare apotheken werden verstrekt en vergoed. Van de 100 afleveringen voor geneesmiddelen zijn er gemiddeld 4,4 magistrale preparaten.

In de meeste gevallen zijn die voorschriften occasioneel. Op de 1,5 miljoen patiënten die in 2023 een magistrale bereiding hebben ontvangen, heeft 51% er slechts één ontvangen. Ongeveer 21% van die patiënten hebben meer dan 4 magistrale bereidingen ontvangen.

De mogelijkheid om magistrale bereidingen voor te schrijven is in een aantal gevallen interessant. Sommige producten zijn gewoonweg niet beschikbaar onder de vorm van "farmaceutische specialiteiten" en kunnen enkel in de vorm van magistrale bereidingen worden voorgeschreven (voorbeelden : ureum of trimethoprim). Magistrale bereidingen zijn ook interessant omdat ze ervoor zorgen dat de dosering aan de patiënt kan worden aangepast (bijvoorbeeld wanneer er geen pediatrie vormen op de markt zijn), dat de galenische vorm kan worden aangepast om de inname door de patiënt te vergemakkelijken (vloeibare oplossing in plaats van tabletten), dat meerdere werkzame bestanddelen met elkaar kunnen worden gecombineerd (combinatie die niet als specialiteit beschikbaar is), om bepaalde onbeschikbaarheden van farmaceutische specialiteiten te verhelpen (diamox®) of dat er bereidingen zonder een mogelijk allergeen bewaarmiddel ter beschikking kunnen worden gesteld.

De lijst van vergoedbare actieve bestanddelen in het kader van magistrale bereidingen is weinig veranderd en in de meeste gevallen zijn het al zeer oude producten. De gemiddelde kost van een magistrale bereiding (19 euro) is lager dan die van een verpakking van een farmaceutische specialiteit (34 euro), maar de behandelingen zijn natuurlijk niet vergelijkbaar.

De magistrale bereidingen vertegenwoordigen een budget van 77 miljoen euro per jaar voor de ziekteverzekering en 18 miljoen euro voor de patiënten.

Bij sommige groepen van voorschrijvers kan het percentage voorschriften voor magistrale bereidingen hoog zijn: 25 % bij de dermatologen, 16 % bij de reumatologen (zie onderstaande tabel).

Tabel 1: De magistrale bereidingen in 2023

Groep van voorschrijvers	Uitgaven RIZIV	Uitgaven Patiënten	Aantal magistrale bereidingen	% van magistrale bereidingen in de afleveringen
Specialisten in de dermato-venereologie	9.853.513	998.606	398.868	24,9%
Specialisten in de reumatologie	2.186.093	883.539	185.514	16,2%
Specialisten in de radio- en radiumtherapie	128.947	39.639	9.365	13,8%
Specialisten in medische oncologie	694.641	249.127	53.528	7,9%
Specialisten in de kindergeneeskunde	1.946.111	318.836	113.072	6,9%
Specialisten in de inwendige geneeskunde	1.704.009	599.303	132.596	5,9%
Specialisten in de heekunde	237.056	80.269	32.953	5,2%
Specialisten in de fysische geneeskunde	178.685	53.060	12.590	4,2%
Specialisten in de neuropsychiatrie	68.240	16.306	4.449	4,2%
Huisartsen	52.646.649	12.533.194	3.543.854	4,2%
Andere voorschrijvers	7.127.608	1.811.109	484.922	2,4%
TOTAAL	76.771.553	17.582.990	4.971.711	4,4%

Bron : Farmanet

Verder in deze Infospot waar we de samenstelling van de magistrale bereidingen beschrijven, zullen we alleen rekening houden met de werkzame bestanddelen waaruit ze bestaan en niet met de verschillende excipienten (hulpstoffen die de werking, stabiliteit en toediening van het werkzaam bestanddeel ondersteunen; voorbeelden: gezuiverd water, vaseline, gebufferde cetomacrogolcrème, propyleenglycol, paraffine, enz.).

Terloops moet worden opgemerkt dat magistrale preparaten in een klein aantal gevallen uitsluitend zijn samengesteld uit hulpstoffen zonder enig werkzaam bestanddeel (1,6% van de preparaten). De voorschrijvers bij wie dit het vaakst voorkomt zijn gynaecologen (11,0%), kinderartsen (8,0%) en dermatologen (3,6%).

I. Magistrale bereidingen van de dermatologen

De dermatologen zijn de specialisten die proportioneel het grootste aantal magistrale bereidingen voorschrijven. Iets minder dan 1 terugbetaald voorschrift op 3 is een magistrale bereiding. Niet verwonderlijk gaat het vooral om zalven (82%) en lotions voor extern gebruik (10%); deze twee galenische vormen vertegenwoordigen samen slechts 16% van de magistrale bereidingen van de andere voorschrijvers.

Dermatologen schrijven bereidingen voor die gemiddeld duurder zijn dan die van hun collega's uit andere specialismen (27 euro tegen 18 euro).

In tabel 2 wordt de top15 voorgesteld van de werkzame bestanddelen die in de magistrale bereidingen van de dermatologen worden gebruikt. Betamethason wordt gebruikt in meer dan 1 op de 5 preparaten (behandeling van eczeem). Dezelfde verhouding voor salicylzuur (voornamelijk gebruikt vanwege het keratolytische effect, meestal in combinatie met een ander werkzaam bestanddeel). Erythromycine wordt voornamelijk gebruikt voor de behandeling van acne.

De rangschikking van de moleculen van dermatologen is zeer weinig veranderd (vergeleken met 2019, het jaar van de vorige Infospot over dit onderwerp), met uitzondering van de stijging naar de 7e positie van benzylbenzooat. Benzylbenzooat wordt gebruikt bij de behandeling van schurft, en het aantal magistrale bereidingen is in 4 jaar tijd met een factor 8 gestegen (voor alle voorschrijvers waren er 56.762 bereidingen met dit werkzaam bestanddeel in 2023 om 24.145 verschillende patiënten te behandelen).

Tabel 2: Werkzame bestanddelen van de magistrale bereidingen van de dermatologen

Werkzaam bestanddeel	Aantal magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	% magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	Frequentie van de associaties met één of meer andere werkzame bestanddelen
BETAMETHASON	80.995	20,3%	46,8%
SALICYLZUUR	72.833	18,3%	77,9%
ERYTHROMYCINE	55.702	14,0%	62,8%
CLOBETASOL	45.620	11,4%	51,8%
UREUM	41.597	10,4%	48,9%
METRONIDAZOL	39.117	9,8%	54,7%
BENZYLBENZOOAT	28.306	7,1%	11,6%
NYSTATINE	23.883	6,0%	97,6%
ZINKVERBINDINGEN	22.442	5,6%	89,9%
HYDROCORTISON	18.032	4,5%	52,3%
PREDNISOLON	17.454	4,4%	91,7%
MICONAZOL	15.876	4,0%	82,5%
TRIAMCINOLON	13.973	3,5%	60,7%
ZINKSULFAAT	11.565	2,9%	67,2%
DIFLUCORTOLON	10.276	2,6%	45,2%

Bron : Farmanet

Als dermatologen een magistrale bereiding met werkzame bestanddelen voorschrijven, bestaan deze in 59 % van de gevallen uit één werkzaam bestanddeel. In 26 % van de gevallen zijn er twee werkzame bestanddelen. De overige 15 % bestaat uit 3 werkzame bestanddelen of meer.

II. Magistrale bereidingen van de reumatologen

De magistrale bereidingen van de reumatologen variëren vrij weinig. In de overgrote meerderheid van de gevallen gaat het om bereidingen in de vorm van capsules, meestal bestaande uit één werkzaam bestanddeel. In tabel 3 wordt de top 5 van de werkzame bestanddelen weergegeven.

Voor de reumatologen bestaat het voornaamste voordeel van de magistrale bereidingen erin dat de doseringen kunnen worden aangepast. Foliumzuur wordt voorgeschreven als aanvulling op een specialiteit op basis van methotrexaat. Prednisolon wordt vooral gebruikt bij reumatoïde polyarthritis. Calciumcarbonaat is aangewezen bij de behandeling van osteoporose.

Er is geen significante verandering ten opzichte van 2019.

Tabel 3: Werkzame bestanddelen van de magistrale bereidingen van de reumatologen			
Werkzaam bestanddeel	Aantal magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	% magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	Frequentie van de associaties met één of meer andere werkzame bestanddelen
FOLIUMZUUR	69.558	37,5%	1,4%
PREDNISOLON	64.003	34,5%	2,0%
CALCIUMCARBONAAT	28.893	15,6%	0,4%
METHYLPREDNISOLON	9.436	5,1%	16,4%
PREDNISON	3.740	2,0%	0,1%

Bron : Farmanet

III. De magistrale bereidingen van de oncologen

Bijna een derde van de magistrale bereidingen van de oncologen bevat calciumcarbonaat. Hieronder staat de top 8 van de werkzame bestanddelen uit de bereidingen van oncologen.

40% van hun bereidingen bevat een molecule behorend tot de groep van de corticosteroïden (bv: dexamethason, prednisolon, hydrocortison, prednison). Corticosteroïden onderdrukken ondermeer de bijwerkingen van chemotherapie (misselijkheid en braken) en allergische reacties die kunnen optreden bij chemotherapie.

Tabel 4: Werkzame bestanddelen van de magistrale bereidingen van de oncologen			
Werkzaam bestanddeel	Aantal magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	% magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	Frequentie van de associaties met één of meer andere werkzame bestanddelen
CALCIUMCARBONAAT	16.960	31,7%	0,1%
LIDOCAINE	9.150	17,1%	91,3%
NYSTATINE	7.152	13,4%	99,5%
DEXAMETHASON	6.163	11,5%	10,3%
PREDNISOLON	5.107	9,5%	41,7%
HYDROCORTISON	4.837	9,0%	48,5%
NATRIUMBICARBONAAT	4.202	7,9%	71,6%
PREDNISON	3.286	6,1%	0,3%

Bron : Farmanet

IV. Magistrale bereidingen van de pediaters

Neomycine en nystatine zijn twee antibiotica die worden gebruikt in oplossingen of zalven (oogheelkundig of oorheelkundig gebruik) en vaak in combinatie.

Natriumchloride wordt voornamelijk voorgeschreven voor het spoelen van de neusholten, ter vervanging van de fysiologische serums die in unidoses op de markt beschikbaar zijn (maar die niet worden terugbetaald).

Tabel 5 : werkzame bestanddelen van de magistrale bereidingen van de pediaters

Werkzaam bestanddeel	Aantal magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	% magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	Frequentie van de associaties met één of meer andere werkzame bestanddelen
NYSTATINE	14.127	12,5%	96,9%
NEOMYCINE	14.005	12,4%	99,8%
NATRIUMCHLORIDE	11.811	10,4%	98,1%
NATRIUMBICARBONAAT	10.463	9,3%	51,7%
HYDROCORTISON	9.824	8,7%	10,0%
LIDOCAINE	8.383	7,4%	96,4%
ERYTHROMYCINE	6.797	6,0%	72,8%
CALCIUMCARBONAAT	4.305	3,8%	14,3%

Bron : Farmanet

V. De magistrale bereidingen van de specialisten in de inwendige geneeskunde

Natriumbicarbonaat (zuiveringszout) wordt voornamelijk in capsules voorgeschreven door internisten. Het vertegenwoordigt bijna een derde van hun magistrale bereidingen. Dit zijn waarschijnlijk voorschriften van nefrologen voor de preventie van nierbotdystrofie.

Tabel 6: Werkzame bestanddelen van de magistrale bereidingen van de specialisten in de interne geneeskunde

Werkzaam bestanddeel	Aantal magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	% magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	Frequentie van de associaties met één of meer andere werkzame bestanddelen
NATRIUMBICARBONAAT	47.443	35,8%	4,0%
CALCIUMCARBONAAT	29.608	22,3%	0,7%
HYDROCORTISON	8.484	6,4%	7,0%
PREDNISOLON	8.324	6,3%	3,4%
HYDRALAZINE	7.210	5,4%	0,4%
QUININE SULFATE	3.790	2,9%	0,9%
FOLIUMZUUR	3.630	2,7%	2,5%
Verbanden	3.053	2,3%	0,4%

Bron : Farmanet

VI. Magistrale bereidingen van de heerkundigen

De magistrale bereidingen van de heerkundigen zijn in werkelijkheid “pseudo” magistrale bereidingen, die voornamelijk bestaan uit passieve verbandmiddelen zoals cambric banden, de steriele kompressen, etc. die door de apothekers worden afgeleverd (zonder dat ze uit de verpakking worden gehaald of enige andere ingreep). Die afleveringen worden om historische redenen momenteel geregistreerd als magistrale bereidingen, maar er zijn plannen om ze over te hevelen naar de categorie van de medische hulpmiddelen.

VII. Magistrale bereidingen van de huisartsen

De huisartsen zijn in absolute aantallen de groep die de meeste magistrale bereidingen voorschrijft. Zoals bij de farmaceutische specialiteiten is ook het voorschrijven van magistrale huisartsen zeer gevarieerd. Vijf moleculen komen terug in meer dan 5% van de magistrale bereidingen van de huisartsen.

Calciumcarbonaat is aangewezen bij de behandeling van osteoporose. Methadon wordt gebruikt als substitutiebehandeling voor verslaafden. Kinine wordt voorgeschreven voor de behandeling van malaria of voor de werking ervan tegen krampen.

Tabel 7: Werkzame bestanddelen van de magistrale bereidingen van de huisartsen

Werkzaam bestanddeel	Aantal magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	% magistrale bereidingen met dit werkzaam bestanddeel	Frequentie van de associaties met één of meer andere werkzame bestanddelen
CALCIUMCARBONAAT	685.305	19,3%	1,1%
Verbanden	253.855	7,2%	0,2%
METADONE CHLORHYDRATE	202.081	5,7%	1,0%
DEXAMETHASON	187.365	5,3%	88,7%
QUININE SULFATE	177.961	5,0%	8,4%
Bron : Farmanet			

VIII. De TOP 20 van de werkzaam bestanddelen van alle voorschrijvers

De TOP20 van alle voorschrijvers is nagenoeg identiek aan die van de huisartsen (die 71% van de magistralen voorschrijven). Als we deze ranglijst vergelijken met die van 2019, zien we een grote stabiliteit. 18 van de 20 moleculen zaten al in de TOP20. Het aantal magistralen op basis van methadon blijft dalen (-10% in 4 jaar). De meest spectaculaire daling is echter die van de passieve verbanden (-35%). Onder de moleculen waarvan het aantal toeneemt, moeten we wijzen op de magistralen op basis van Passiflorae Herbae Tinctura (kalmerende eigenschappen; +26%).

Tabel 8 : TOP 20 van de meest voorkomende moleculen in magistrale bereidingen in 2023

Werkzaam bestanddeel	Aantal magistrale bereidingen	Meest voorkomende hoeveelheid per aflevering	Meest voorkomende galenische vorm	Frequentie van de associatie met één of meer andere werkzame bestanddelen	Aandeel van de huisartsen in het voorschrijven van magistrale bereidingen
CALCIUMCARBONAAT	834.798	75 g	capsules	1%	82%
Verbanden	321.574	1 stuk	afleveringen als dusdanig	0%	79%
FOLIUMZUUR	224.686	60 mg	capsules	3%	59%
DEXAMETHASON	218.768	10 mg	capsules	81%	86%
MÉTHADONE CHLORHYDRATE	214.928	1 g	capsules	1%	94%
HYDROCORTISON	212.344	300 mg	capsules	31%	59%
PREDNISOLON	208.698	300 mg	capsules	32%	45%
QUININE SULFATE	194.950	12 g	capsules	8%	91%
NATRIUMBICARBONAAT	178.286	60 g	capsules	20%	56%
UREUM	176.561	15 g	zalven	37%	67%
BETAMETHASON	169.870	50 mg	zalven	49%	48%
LEVOCETIRIZINE	167.287	100 mg	capsules	100%	98%
PASSIFLORAE HERBAE TINCTURA	150.548	6 g	capsules	86%	94%
SULPIRIDE	147.723	3 g	capsules	25%	95%
SALICYLZUUR	142.101	5 g	zalven	72%	46%
NYSTATINE (ORAAL)	137.617	2.400.000 eenheden	zalven	95%	55%
CRATAEGUS GLYCOSIDEN	129.816	6 g	capsules	95%	96%
VALERIANAE RADIX	121.224	6 g	capsules	93%	93%
ERYTROMYCINE	107.003	1 g	zalven	64%	38%
LIDOCAINE	106.734	400 mg	oplossingen uitwendig gebruik	92%	61%

Bron : Farmanet

Verantwoordelijke uitgever: Administrateur generaal, Galileelaan 5/01 211, 1210 Brussel

Realisatie: Dienst voor geneeskundige verzorging van het RIZIV

Grafisch design: Communicatiedienst van het RIZIV

Foto: Verypics

Publicatiecatum: Juni 2025

Wettelijk depot: D/2025/0401/05